

Inhoud

1.	Van de redactie.....	2
2.	Oproep aan de leden.....	3
3.	Archeologische vondsten	4
4.	Kapelpad (het vroegere Kerkhofstraatje)	5
5.	Het reglement der gravemakers.....	7
6.	Een juweeltje	10
7.	Feestcultuur in Oirschot 1946-1994.....	11

1. Van de redactie

In het afgelopen jaar ontvingen wij een artikel voor 'Van Den Herd' van Hein van den Eijnde. Helaas was er niet eerder plaats in ons blad om het artikel te plaatsen. Inmiddels is Hein overleden. Wij menen er goed aan te doen dit artikel alsnog te publiceren en Hein hiermee postuum te danken voor zijn bijdrage aan ons tijdschrift.

2. Oproep aan de leden

Katholieke Identiteit en volkscultuur in Noord-Brabant, 1917-1967.

Enige maanden geleden ontvingen alle besturen van heemkundekringen en historische verenigingen in Noord-Brabant een oproep van prof. dr. A.J.A. Bijsterveld, de nieuwe hoogleraar van de leerstoel "Cultuur in Brabant" aan de KUB te Tilburg, om mee te werken aan het project over 'Katholieke Identiteit en volkscultuur in Noord-Brabant, 1917-1967'. Het wordt een onderzoek naar het rooms-katholicisme als factor in het dagelijkse en maatschappelijk leven van Brabanders ten tijde van het 'rijke roomse leven' (1917-1954) en de eerste periode van de secularisatie (1954-1967).

Aan dit verzoek via onze heemkundekring heb ik gehoor gegeven en mij als coordinator voor Oirschot opgegeven.

De vragen waarop een antwoord gezocht wordt zijn bijvoorbeeld:

- Wat was de impact van het rooms-katholicisme op het dagelijkse leven?
- Wat hield het in om in die tijd katholiek te zijn en hoe ervoeren mensen dat leven?

Te denken valt dan b.v. aan de dagindeling, normen en waarden omtrent kleding, hygiëne, voedingspatronen, vrijetijdsbesteding en seksualiteit, individuele en collectieve devoties, en de deelname aan bedevaarten en feesten.

Voorlopig doel van het onderzoek is een inventarisatie per plaats van egodocumenten (autobiografieën, memoires, losse herinneringen, autobiografische romans), brieven, interviews etc.

Het spreekt vanzelf dat een dergelijke inventarisatie niet door één persoon kan worden uitgevoerd. Ik doe daarom een dringend beroep op de leden van de heemkundekring om mee te helpen de gevraagde gegevens te verzamelen. Het is niet nodig, dat de gevraagde documenten worden ingeleverd.

Voorlopig wordt volstaan met een inventarisatie. Prof. Bijsterveld wil inventariseren om wat voor soort tekst het gaat, of en waar die gepubliceerd is, waar niet uitgegeven teksten te vinden zijn, omvang van de tekst, wie is/zijn de beschreven perso(o)n(en), op welke plaats heeft de tekst betrekking, wat is de beschreven periode, wat zijn de specifieke aandachtsvelden etc.

Bent u op de hoogte van het bestaan van documenten, brieven etc. zoals hierboven beschreven, wilt u mij dit dan schriftelijk of mondeling laten weten. Ik heb me beschikbaar gesteld om de door u aangedragen gegevens verder te onderzoeken en op de juiste wijze te verwerken omdat ik van mening ben dat in een dergelijk grootschalig onderzoek Oirschot niet mag ontbreken. U hoop ik ook!

Voor gegevens of vragen kunt u terecht bij Hanneke van den BogaartVugts

Molenstraat 12, 5688 AD Oirschot, tel. 0499-572221

3. Archeologische vondsten

Amateurs zijn een belangrijke schakel in de Nederlandse archeologie. Zij functioneren vaak als aangevers van vondstmeldingen, waardoor archeologisch interessante gebieden worden vastgelegd en bestudeerd. Sinds 17 juni is er een telefonisch meldpunt voor archeologische bodemvondsten in Noord-Brabant. De provincie neemt hiermee gedeeltelijk taken over van de ROB (Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek). Het meldpunt is dinsdag t/m vrijdag tussen 09.00 en 16.00 uur telefonisch bereikbaar op 06-53844548 voor vondstmeldingen en het maken van afspraken op locatie.

4. Kapelpad (het vroegere Kerkhofstraatje)

Dit artikel wil een klein beetje zicht verschaffen op een verdwenen woonlocatie in Oirschot, die het vermelden waard is.

Het was in de jaren tussen 1920 en 1940 in de tijd dat Bert van der Heijden in het kleinste huisje van Oirschot z'n stoelen matte en stoelpoten draaide.

In die tijd stonden tegenover dat kleinste huisje aan de andere kant van het kerkhofstraatje een zevental kleine woninkjes, waarvan de bewoners mensen waren met een gouden hart die hard moesten werken om de kost te verdienen. Ze waren het zo goed met elkaar eens, dat zij werkelijk lief en leed deelden. De bekrompen behuizing die zij soms met een man of zeven moesten delen was hun dierbaar. Met z'n drieën in één bed was maar heel gewoon. Toen zij noodgedwongen in 1934 moesten verhuizen vielen er tranen. Over deze mensen, wie zij waren en over hun wonen en werken wil ik u iets vertellen.

Komende vanaf de markt woonde op de hoek van Nieuwstraat-Kapelpad de familie Van den Eijnde. Langs deze hoek passeerden alle uitvaarten en daarom ontstond het gezegde "Bij Van den Eijnde 't huukske um".

Inpandig in dit grote huis woonden drie gezinnen. Vooraan woonden Driek Dekkers en Mie met hun twee dochters Miet en Drieka. Driek verdiende de kost met schoenlappen terwijl de dochters gingen werken. Mie Dekkers was gehandicapt, zij had een houten been, zodoende werd zij ook wel "Mie de kruk" genoemd.

Naast de familie Dekkers woonde Govertje Vriens, in de volksmond Govertje Pol. Deze man had al vroeg zijn vrouw verloren en huisde met z'n zoon Willem in een klein optrekje, juist groot genoeg om te eten en te slapen. Govert werkte op de fabriek van Erven & Co, in de volksmond bij "Jentje de Bekker", waar ze stoelen en meubels maakten. Govert was 'n martiale figuur met z'n grote snor en hoge zijden pet. Als keizer van het St.Barbara-gilde heeft hij zijn sporen verdiend. Jammer genoeg is Govert verongelukt in een olieput op het fabrieksterrein. Zoon Willem is vroeg gestorven aan een ongeneeslijke ziekte.

Naast Govert woonde in zo'n zelfde woninkje Willeke van Straten, familie van de legendarische Mieke Vingerhoeds van Straten, de grondlegster van de herberg langs de Oude Grintweg. 'Willem-oom' noemde de familie hem. Hij was een rustige oude man die altijd in de maast gewerkt had en zeer goed thuis was in het veld. Hij was voerman, die met de hoogkar de maas-ten musterd naar de bakkers bracht waarmede zij hun ovens stookten. Govert en Willeke hadden graag een borreltje en vergaten dan wel eens om het 'bromolielampje' uit te blazen, reden waarom de huisbaas rond ging om dit te controleren. Dat ging zonder moeilijkheden want de voordeur was altijd open. Wat 'n tijd!

Pal naast Willeke van Straten stonden de stal en de grote schuur van de bakkerij van Van den Eijnde. De drie woninkjes van Driek Dekkers, Govertje Pol en Willeke van Straten vormden dus een geheel met opstallen van de bakkerij. Daarnaast stond de geitenstal van Mie Dekkers en lag een gezamenlijke put. Dan stond er een blokske van drie huisjes onder één kap. Hierin woonden langs de put Kees Meurs en Anna van Rooij met hun kinderen. Kees werkte op het stoelenfabriek en nam werk mee naar huis. Zo maakte hij overuren. Hij vlocht van pitriet zittingen voor kerkstoelen. Anna had 't druk met haar gezin, zat nooit stil en verdiende zoveel mogelijk bij. Zo ging zij in de vastentijd de huizen langs mee 'bukum' en in de Sinterklaastijd met handgesneden speculaas van bakkerij Van den Eijnde.

De buurman van Kees Meurs was Sjef Smeets, alias Sjef Tuu. Hij woonde er met zijn vrouw Anna van Rijen oftewel Anna de Mats en hun kinderen. Sjef verdiende de kost met schoenmaken en zat de hele dag te hameren en te kloppen. Hoe klein het huisje ook was, er hingen en stonden overal kooitjes met sijzen, vinken en kanarievogels en zelfs op z'n werktafel had Sjef 'n putter zitten, die zijn eigen drinkwater putte. De hond Wilson, een gele Mechelse herder, hoorde er ook bij en was de vriend van de hele buurt. Grootvader Piet van Rijen ofwel Piet de Mats woonde langs z'n dochter in de laatste deur. 't Was een woninkske naar de maat van deze oude man. Een scheef gegroeide bellefleur hing over 't huiske en als er in de lente de bloesem op kwam was 't net de grot van Lourdes. Hij was klokkenluider van de St.Pieter, evenals z'n dochter en haar man Sjef Smeets.

Kees en Anna Meurs deden ook mee aan dit klokgelui. Voor hun huisjes en langs het kerkhofstraatje stond een rij populieren tot bijna aan de kerkhof toe, die hoog hun kruinen hieven over deze schamele bedoeningen.

Het was ook de tijd van Jan Kruijssen, die op de Fluterd woonde en zondags en dikwijls ook door de week te voet naar de kerk ging.

Na de kerk kwam hij bij de bakkerij 'n scheurmikske en 'n stuk of vier bestellen kopen. Hij passeerde dan ook de 'nederzetting' van deze mensen. Deze schilder met z'n scherp oog voor allerlei details zag natuurlijk de romantisch-chaotische maar ook zeer vriendelijk omgeving waarin deze mensen leefden. Hij kende ze allemaal en mocht graag met hen buurten.

Het waren dan ook zijn typen. Dikwijls zat hij te schilderen halfweg het kerkhofstraatje langs de heg van onzen hof en meermalen heb ik over z'n schouder meegekeken naar zijn werken. Over de oude geveltjes en scheve daken van de huisjes had hij een prachtig gezicht op kerk en toren.

Ik hoop dat hiermee een stukje van oud Oirschot is gaan leven.

H.v.d.Eijnde, februari 2000

5. Het reglement der gravemakers

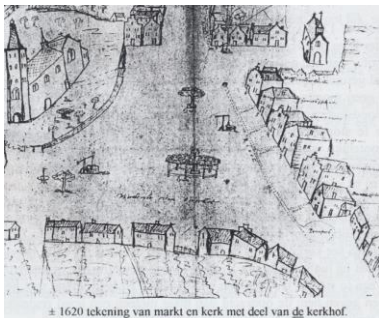
Eigenaardig eigenlijk dat wij altijd spreken van het kerkhof en niet van de kerkhof als wij het hebben over een begraafplaats, terwijl dat woord (als ik het niet mis heb) oorspronkelijk toch betrekking heeft op de hof van de kerk en niet op het hof van de kerk. Ondanks het feit dat er in voorbije tijden genoeg kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders als een vorst geleefd hebben en er misschien wel een hofhouding op nagehouden hebben, geloof ik toch niet dat ons woord kerkhof van dat hof afgeleid is. Ik hou het er op dat ons woord afkomstig is van de kerkhof en niet van het kerkelijk hof.

Wie geïnteresseerd is in het ontstaan en de geschiedenis van een kerkhof met alle gebruiken en ceremonieën daar omheen moet beslist het boek van Marcel Portegies "Dood en begraven in 's-Hertogenbosch" eens lezen. Daarin verhaalt hij o.a. hoe de middeleeuwse katholieken er toe kwamen om hun doden in de kerk te begraven. In die tijd overheerste n.l. de opvatting dat alleen degenen die ongeschonden waren op het einde der tijden zouden verrijzen. En waar waren de graven beter tegen vernielingen en grafscanders beschermd dan in de kerk? Een tweede mogelijke reden was, volgens de schrijver, dat men een laatste rustplaats wenste in de directe nabijheid van het graf, en onder bescherming, van een heilige.

Natuurlijk was in een kerk de ruimte maar beperkt, dus week men al gauw uit naar het gebied rond de kerk, dat ook eigendom was van die kerk: de kerkhof Wel zo dicht mogelijk tegen het gewijde kerkgebouw aan, om zo meer van de bescherming te profiteren.

Dat gedeelte van de kerkhof (het begraafgedeelte) werd ingezegend, zo dat men zijn doden toch in gewijde aarde kon begraven, al was het dan buiten.

Ondertussen ging men wel door met begraven in de kerk, maar begrijpelijk dat door de beperkte beschikbare ruimte de grafprijs opgedreven werd. Dus konden vooral de "rijke stinkerds" een dure rustplaats in de kerk kopen.

Zo zie je maar weer: in de dood is ieder gelijk; echter de een meer gelijk dan de ander.

Uit gewoonte gingen de protestanten, na de overname van de kerken, door met deze manier van begraven. Dit ondanks het feit dat de wereldlijke overheid om hygiënische redenen hun voorkeur uitspraken voor begraven op een kerkhof; vooral in tijden van besmettelijke ziekten. De kerkelijke overheid ging daar natuurlijk niet in mee, want begraven in de kerk bracht meer geld in het kerkelijk laatje dan begraven buiten. Begraven in de kerk werd een prestigekwestie. De rijke overledenen binnen en de

minderbedeelden buiten.

Kerk en begraafplaatsen werden door de gereformeerden niet, zoals door de katholieken, als heilige, gewijde plaatsen beschouwd.

Of het hier aan ligt weet ik niet, maar zo rond 1770, als onze kerk al meer als een eeuw in gereformeerde handen is, komen er in Oirschot regelmatig klachten dat het kerkhof (nog tegen de kerk aan) veronachtzaamd wordt.

Zo vinden de mensen van rond de markt de muur van het Petruskerkhof klaarblijkelijk een uitstekende plaats voor hun asch- mest- en stronthopen.

In Oktober 1774 vindt de secretaris van Oirschot - die tevens kerkmeester is en dus verantwoordelijk voor het beheer van de kerk en het kerkhof - dat het de spuigaten uitloopt. Het kerkhof wordt volgens hem al geruime tijd zeer verwaarloosd. De ingezetenen en de naburen doen geen moeite om de doodsbeenderen, doodshoofden en planken van doodskisten, die zij met het maken van een graf opdelfen, weer onder te stoppen "maar deselven op eene schandelijke en zeer aanstootelijke wijze laten slingeren en blootleggen, zelfs zoo dat de inwoners en vreemdelingen en ijder die het ziet zich daaraan moet ergeren en van ijzen",.... aldus de kerkmeester. Hij vindt dit een schande en oneer voor de Heerlijkheid Oirschot. Bovendien zou dit in tijden van besmettelijke ziektes, in hete zomers en zo meer, kwade gevolgen kunnen hebben voor de gezondheid van de ingezetenen. Om dit tegen te gaan en het kerkhof altijd in een goede en ordentelijke staat te houden, doet hij het voorstel om 1 of twee vaste doodgravers, of gravemakers, aan te stellen. De regenten van Oirschot zij het roerend met hem eens en geven hem de opdracht dan maar meteen een goed reglement op te stellen waaraan de grafmakers zich te houden hebben.

Uit dit verzoek kun je veronderstellen dat de nabestaanden van een overledene in die tijd misschien zelf een graf dolven of lieten delven op het kerkhof. Dat iedereen zomaar in de kerk een graf mocht maken lijkt me wel heel onwaarschijnlijk.

Wie het daar dan deed? Misschien wel de koster.

Als de kerkmeester zijn reglement klaar heeft wordt het op 6 april 1775 bijgeschreven in de resolutieboeken.

Uit die reglementen kun je niet alleen de rechten en plichten van een grafmaker aflezen, maar ook het een en ander te weten komen over de wijze van begraven in het Oirschot van de tweede helft 18e eeuw.

- De grafmakers zullen een tractement van de gemeente krijgen van F. 10.- (Dus niet van de kerk). Hiervoor moeten zij graven maken voor alle lijken van armen en bedeeden, katholiek of gereformeerd. De meerbedeelde Oirschottenaren moeten zelf betalen.
- Voor het maken van een graf op het kerkhof van een groot lijk, met de baar gedragen, verdienen de gravemakers 5 stuivers.
- Voor een klein lijk, of een lijk dat onder de arm of zonder de baar gedragen wordt, betaalt men ongeveer de helft: n.l. 2 stuivers en acht penningen.
- Voor een graf in de kerk betaalt men meer dan het dubbele; te weten voor een groot lijk met baar gedragen 12 stuivers, en voor een klein lijk zonder baar 6 stuivers.
- Wordt de overledene bijgelegd in een bestaand graf (wat waarschijnlijk regelmatig voorkwam), dan krijgt de grafmaker voor het oplichten en weer goedleggen van de zerken die langer zijn dan 3 voet, voor iedere voet 4 stuivers. Is in zo'n geval het graf met plavuizen gedekt, dan krijgt hij voor het afbreken en weer in klei of leem leggen van de plavuizen 4 stuivers.
- Als iemand een "zark" op zijn graf wil laten leggen, moet hij die op eigen kosten laten brengen. De grafmakers zullen hem plaatsen en daar krijgen zij 4 stuivers voor. Ik heb het idee dat er op het kerkhof wëipig zerken geplaatst zijn. Rijkere mensen die een zerk konden betalen zullen immers wel in de kerk hun laatste rustplaats gevonden hebben.
- Als een grafmaker de zerk breekt of beschadigt moet hij dit aan de eigenaar vergoeden.
- Als iemand een grafkelder of graf geruimd of schoongemaakt wil hebben, zal men aan de grafmaker, behalve voor het oplichten en weer dichtleggen van de zerk, nog f 1.- en 10 stuivers moeten betalen.
- De grafmakers zullen van ieder lijk dat begraven wordt - zowel in de kerk als op het kerkhof - de koster hiervan in kennis moeten stellen en zelf moeten zij aantekeningen bijhouden van de naam en datum van de begraven persoon. Die aantekeningen zullen zij op aanvraag van de kerkmeesters of regenten moeten tonen.
- Zij zullen er voor moeten zorgen dat "en de kerk en het kerkhof altijd in een ordentelijke, geplaneerde (geëgaliseerde) en effen staat blijft".
- Speciaal zullen ze er voor moeten zorgen dat er geen doodshoofden, beenderen, planken van vergane doodskisten of dergelijken in de kerk of op het kerkhof blijven liggen, maar zoals het behoort in de knekelhuizen terecht komen. Als er hier en daar een verzakking komt zullen zij die moeten verhogen zonder daar iets voor te mogen vorderen, omdat dit onder hun jaarlijkse tractement valt. Uit het woord knekelhuizen kun je opmaken dat er meer dan een knekelhuisje op het Oirschotse kerkhof gestaan moet hebben.
- Als de knekelhuizen vol zijn moet de grafmaker dat melden aan de kerkmeesters. Die zullen dan aanwijzen waar de beenderen begraven moeten worden. Voor dat herbegraven van beenderen betalen de kerkmeesters f 1.- en 4 stuivers aan de grafmakers.
- Gereedschap zoals touwen, planken en scheppen zullen eenmalig aan de grafmaker bezorgd worden, maar naderhand zal hij zelf zonodig voor eigen rekening gereedschap aan moeten schaffen en in goede staat houden.
- Wanneer er een graf in de kerk gemaakt of geopend moet worden zullen de gravenmakers dit tijdig moeten melden aan de koster. Bij hem zullen ze de sleutel moeten halen en weer inleveren.
- De regenten behouden zich het recht voor om het reglement van de grafmaker te veranderen of teniet te doen naar hun welgevallen en daarnaar zullen de gravenmakers zich altijd hebben te gedragen en te onderwerpen.

Het grafreglement wordt goedgekeurd en de secretaris wordt bedankt voor zijn moeite en de snelheid waarmee hij het reglement gemaakt heeft.

Is het jullie trouwens opgevallen dat er nergens gesproken wordt over het plaatsen van kruisen? Op het Sint Janskerkhof in Den Bosch worden er tijdens de reformatietijd waarschijnlijk geen kruisen geplaatst. Dat zal ook wel voor Oirschot gegolden hebben. De protestanten waren immers tegenstanders van het plaatsen van kruisen.

Alvorens er nu doodgravers aangesteld worden, moet eerst het kerkhof gezuiverd worden van alle ongerechtigheden die er liggen te slingeren en vlak gemaakt worden, zodat de te benoemen gravenmakers op een ordentelijk kerkhof hun werk kunnen beginnen.

Waarschijnlijk is men voortvarend aan het ruimen geslagen want op 15 april al worden Eymbert Vlemminx en Adriaan van Erffoort unaniem tot doodgravers van de gemeente gekozen (en dus niet van de kerk).

Nadat het reglement aan hen is voorgelezen, zodat ze weten waar ze aan toe zijn, aanvaarden zij de baan onmiddellijk.

Zoals in die tijd gewoonte was voor een ambtenaar, leggen ze de eed van getrouwheid af alvorens officieel benoemd te worden. Dan volgt nog de uitgebreide publicatie van het reglement der gravenmakers en van de benoeming. Dit wordt bij gebrek aan kranten en aan lezers afgeroepen vanaf de pui van het raadhuis.

Aan het slot van deze publicatie worden de inwoners gewaarschuwd en opgedragen om zich aan dit reglement aan te passen en bij een eventuele begrafenis de gravenmakers op tijd te verwittigen zodat zij hun werk naar behoren kunnen uitvoeren.

Cl.v.Esch- v.Hout.

Inf.

1. Oirschotse resolutieboeken.
2. "Dood en Begraven in 's-Hertogenbosch door Marcel Portegies.

6. Een juweeltje

Op een zonovergoten herfstdag in oktober 2000 heb ik zes maal een verhaal verteld over de begraafplaats van Coehoorn aan de Oude Grintweg en over degenen die daar begraven liggen. Het was zes maal een gezelschap dat telkens per huifkar de begraafplaats aandede, elke keer andere personen uiteraard. Men startte bij café Vingerhoeds en reed via "mijn" object verder door het buitengebied.

Ik dacht er goed aan te doen mijn verhaal te publiceren in "Van den Herd". Misschien voor de lezers een aanleiding om de rustplaats bij gelegenheid eens te bezoeken. Het is een cultuur-historisch juweeltje.

DE MIELET VAN COEHOORN

Het is vandaag, 12 oktober 2000, een themadag van projectbureau De Meerij en dan wil ik eerst kwijt dat we hier wel op het randje van de Meerij zitten. Het dorp Oirschot rekent zich in het algemeen tot de Kempen maar hoe dan ook, beide landsdelen bezitten nogal wat cultuurhistorische objecten. Hiervan is de familiebegraafplaats van Girard de Miolet van Coehoorn één facet.

De Van Coehoorn's, om hen maar ingekort te noemen, hebben o.a. gewoond op het Oirschotse landgoed Heerenbeek, hier vlakbij, en op Henkenshage te St. Oedenrode. Het waren baronnen, baronessen, freules en jonkvrouwen en verschillende mannelijke Van Coehoorn's hadden hoge functies in het leger zoals generaal-majoor der Artillerie, luitenant-kolonel der Infanterie, adjudant des konings enz. "Ten dienste dezer landen" wordt steeds vermeld. De laatste hier begraven barones was volgens de kastelein van de hier vlakbij gelegen uitspanning De Schutskuil "een bijdehand, zakelijk vrouwtje". De laatste baron die hier rust is Almarik Menno Jan de Girard de Miolet van Coehoorn. Met alle eerbied uitgesproken: deze baron is hier niet in zijn geheel begraven (in 1994) omdat hij in de strijd tegen het bolsjewisme aan het Oostfront zijn linkerarm verloren had bij de Slag om Berlijn in 1944, dus vijftig jaar vóór zijn dood. Deze baron had op zeventienjarige leeftijd een verkeerde keuze gemaakt waardoor hij later toen hij weigerde tegen de westelijke geallieerden ten strijde te trekken in Dachau terecht kwam. Hij was echter een doortastend iemand en na het ondergaan van zijn (lichte) straf heeft hij nog een groot verzekeringsconcern in Indonesië en Brussel op poten gezet. Let wel: met een grote lichamelijke handicap.

Om op de begraafplaats terug te komen: de eerste begraafplaats van de familie Van Coehoorn is in 1865 aangelegd op het landgoed Heerenbeek zelf en in 1897 zijn de vier stoffelijke resten van daar naar deze rustplaats verhuisd. De bekende Oirschotenaar Driekske van Zelst was toen rentmeester/opzichter.

In mei 1917 is bij notariële acte deze grond aan de Oude Grintweg én een bedrag van f 2000.- geschonken aan de gemeente Oirschot met de verplichting de begraafplaats "eenvoudig, maar netjes, blijvend te onderhouden". Tevens moest de gemeente de tombes om de 2 à 3 jaar opschuren. Gelukkig is dit laatste erbij ingeschoten. Het verwijderen van de mossen zou het natuurlijk karakter van de oude grafstenen geweld hebben aangedaan.

Wetenswaardig is nog dat in de 17e eeuw door ene baron Van Coehoorn, die van oorsprong vestingsbouwers waren, draagbare Coehoornmortieren (de zogenaamde kattenkoppen) uitgevonden zijn.

De Hoge Heren en hun dames van Heerenbeek waren erg gul op velerlei gebied en hebben o.a. legaten verstrekt aan het Leger des Heils en het Rijksmuseum.

Al met al staan we hier op een monumentale, lommerrijke begraafplaats. Een plaats die thuishoort in Oirschot, dat zich immers benoemt met de slagzin: "Monument in het groen".

Theo van de Loo, 10 oktober 2000.

Begraafplaats van de fam. Van Coehoorn aan de Oude Grintweg in Oirschot

7. Feestcultuur in Oirschot 1946-1994

Vastenavond en carnaval

In de eerste jaren na de oorlog werd er in Oirschot nog geen 'carnaval' gevierd. Hoogstens was sprake van een sobere voortzetting van de viering van 'vastenavond', dat voornamelijk bestond uit het rondgaan van kinderen na schooltijd met de rommelpot onder het zingen van 'k Heb gezongen en niks gehad; snij maar een stuk van 't verreke z'n gat!" Na 1950 werd ook dit rommelpotten niet meer vernoemd. Toch stelde men enige activiteit met deze dagen wel op prijs, want toen de Boerinnenbond in 1948 voor de dames van de parochie een toneelstuk opvoerde, merkte men op "Gelukkig maar, anders was er helemaal niets te doen geweest" en geconstateerd dat het voor 'n grote plaats als Oirschot jammer was dat er niets te doen was, al was het alleen maar 'voor de jeugd van rond de twintig'.

De kerk preekte geen positieve houding ten aanzien van carnaval: "Terwijl de wereld zich op Zondag Quinquagesima te buiten gaat aan uitpattingen bij het vieren van de z.g. `Carnaval',(..). Vooral door hen, die dit aardse leven beschouwen als het laatste van alles en niet geloven aan het Eeuwig Leven hiernamaals, wordt juist in deze 'Vastenavonddagen' op de meest uitzinnige wijze geleefd. Helaas gebeurt dit ook door ons, Katholieken."

In 1950 worden er op maandagmiddag in alle cafés verkoopdagen gehouden. Men kondigde deze aan met de mededeling dat men hiermee 'een oud gebruik uit het grijze verleden' herstelde, dat bij de ouderen nog als bekend verondersteld werd. In de daaropvolgende jaren werden hierover echter geen meldingen meer gedaan. Wel werden later incidenteel nog enkele rommelmarkten georganiseerd, in 1978 door de Olliedonkers en in 1982 startte Carnavalsvereniging (CV) Rond de Mèrt deze traditie weer.

Dat jaar ging de harmonie dansavonden organiseren op Vastenavondzondag ten bate van haar kas, het eerste jaar alleen op zondag, maar al het volgende jaar kwam daar ook de dinsdagavond bij (aanvang 18.00 uur, toegang fl .--, leeftijd 18 jaar).

Omdat "Vastenavond voor ons Brabanders niet denkbaar [is] zonder de traditionele olieballen" startten in 1952 de verkenners met de verkoop van olieballen (p.st 10 ct.), een traditie die ze met een kleine onderbreking in 1960 (wegens gebrek aan werkkrachten en voldoende outillage) zouden voortzetten tot 1965. Pas in 1982 werd deze traditie weer in ere hersteld, nu door de Scouting (p.st. 35 ct.).

In de beginjaren '50 werden geen Vastenavondactiviteiten aangekondigd met uitzondering van een toneelstuk door de Boerinnenbond in 1953, waarvan de opbrengst voor een deel ten goede kwam van het Nationaal Rampenfonds (voor de watersnood).

Vanaf 1954 gingen ook enkele andere verenigingen bals organiseren. In dat jaar werd ook voor het eerst in de berichtgeving over de activiteiten het woord 'Vastenavond' vervangen door 'carnaval' (eerder werd 'carnaval' in de plaatselijke berichtgeving alleen gebruikt in religieuze context).

Het voortouw in de carnavalsviering werd genomen door de RKJM, die in 1956 voor de eerste keer een bal met Prins had. Het jaar daarop stelde de RKJM haar bal ook open voor leden van de hockeyclub en in 1958 "heeft zij het aangedurfd, geheel Oirschot in de gelegenheid te stellen, eens een keer uit de plooi te komen. Op zondag, maandag en dinsdag is dan ook eenieder, die gekostumeerd verschijnt, welkom (..)" In 1959 werd de eerste grote poging ondernomen de bevolking bekend te maken met het 'verschijnsel' carnaval. Er verscheen een groot artikel: "iets nieuws voor Oirschot! Er komt een echte Oirschots Karnaval voor geheel Oirschot! Nieuw en origineel van opzet! In de komende weken zullen regelmatig communiqués verschijnen van het Oirschotse Karnaval-Komit , dat reeds weken lang aan het werk is en waar vele organisaties in vertegenwoordigd zijn en dat werkt onder voorzitterschap van kandid. notaris H.Claassen. Alle stands- en jeugdorganisaties hebben zich in principe achter deze grote actie geplaatst. Alle plannen hebben bovendien de goedkeuring van de geestelijkheid en de Edelachtb. Heer Burgemeester." In de volgende uitgave kwam hierop een rectificatie want "Men zou er nl. uit kunnen lezen dat de geestelijkheid van Oirschot d  plannen officieel zou hebben goedgekeurd en (dus) het initiatief zou steunen. Dit is niet juist (..). De geestelijkheid gaf toen te kennen, tegen die opzet geen bezwaar te hebben, zonder zich evenwel v or de plannen uit te spreken (..)." Desalniettemin werd 14 dagen later dikgedrukt vermeld: "1959 zal de geschiedenis ingaan als het jaar, waarin Oirschot voor het eerst zijn eigen Karnaval vierde (..) Er

kwam nog geen optocht, want "Oirschot zou dat niet eens kunnen betalen." Wel was er een Prins Carnaval met Raad van Elf en een hofhouding, maar geen overhandiging van de sleutel. De feestelijkheden begonnen na beëindiging van de diensten in de kerk. Kennelijk was de bevolking onbekend met de wijze waarop carnaval gevierd 'behoord' te worden, want in een uitgebreid artikel gaf het Comité haar visie (met zelfs kledingadviezen): (..) "Je hebt wel begrepen, dat een feest van Katholieke oorsprong en met een Katholieke inslag bepaalde eisen stelt aan de vierder. En je zult wel hebben ingezien dat echt niet alles mag met Karnaval (..) " Zij rechtvaardigde haar inspanning om carnaval in te voeren in een plaats "waar voordien geen Carnavalsviering bestond" met de motivatie dat men "In een tijd, toen de trekschuit nog moest worden uitgevonden" reeds de behoefte bestond eens anders te kunnen doen dan men het hele jaar gedwongen was te doen. "Hoeveel groter is die behoefte in onze tijd, nu wij allen min of meer krampachtig leven, ons anders voor moeten doen dan we zijn of willen zijn, verstrikt zijn in de conventies ener moderne maatschappij, zoals de redenaar zou zeggen." Bovendien was men van mening dat men nergens zo goed carnaval kon vieren als in zijn eigen plaats. Ook in 1960 bruiste het nog van de activiteiten. Streekbelangen kwam zelfs met een speciaal carnavalsnummer. CV 'De Muggenblussers' werd opgericht en een Prinsbal, een Inhuldigingsbal en een Oudewijvenbal georganiseerd. Maar in de daarop volgende jaren was de berichtgeving aanzienlijk minder. Wel startte de Mater Amabilisschool (MAS) met een carnavalsbal, dat lange tijd een traditie was, en nam in 1961 o.a. de kapelaan het initiatief om ook voor teenagers van 13 t/m 17 jaar een carnavalsavond te organiseren in het parochiehuis.

Ondanks deze inspanningen constateerde men in 1963 dat "Pogingen, die enige jaren geleden werden ondernomen om te komen tot één 'groot' en algemeen Oirschots carnavalsfeest bleken te mislukken." Men merkte op dat, hoewel er hier niet gehost werd zoals in Maastricht, Venlo en Den Bosch, ook Oirschot toch niet geheel aan het carnavalsgebeuren ontkwam. "Vooral de jongere generatie voelt er telkenjare meer voor." In het overzicht van wat er tijdens de carnaval te doen was, is te zien dat verschillende instellingen hun eigen carnaval vierden: de KJM, de MAS, Tieneravonden (organisatie van kapelaan overgenomen door Vakantie Jeugdzorg) en de Kath. Onderwijzersbond (die hiervoor haar leden met de bus afhaalde om carnaval in Middelbeers te gaan vieren). Daarnaast organiseerden diverse caféhouders eigen bals. Verschillende keren schreef men dat verkleiden niet verplicht was, maar wel op prijs werd gesteld. Degenen die niet van de carnavalsdrukte hielden maar toch wel eens uit wilden, werd geadviseerd eens gezellig naar de film te gaan.

In 1964 werd het eerste Halfvastenbal aangekondigd, ook weer georganiseerd door de RKJM. In 1965 waren "In vergelijking met de laatste jaren (..) de carnavalsactiviteiten ter plaatse toegenomen. In alle danszalen worden op die drie avonden carnavalsbals georganiseerd en ook enkele verenigingen storten zich in het carnavalgewoel." Het overzicht van wat er zoal te doen was, vertoonde echter weinig verschil met voorgaande jaren en was alleen langer omdat nu de activiteiten per gelegenheid (8, incl. de bioscoop) gepresenteerd werden. Ook werd nog attent gemaakt op de televisie-uitzending van Toon Hermans.

In 1965 namen ook in Spoordonk de gezamenlijke verenigingen het initiatief om "over te gaan tot een grootse carnavalsviering." Er werd een comité gevormd met als doel in de loop van enkele jaren te komen tot een volledige carnavalsvereniging. Het comité motiveerde haar inspanningen met "Carnaval is bijzonder geschikt om het saamhorigheidsgevoel in een gemeenschap te bevorderen." Dit jaar kon wegens tijdgebrek nog niet veel georganiseerd worden. Wel was met de eigenaar van De Merode' overeengekomen dat deze gratis zaal en muziek beschikbaar zou stellen voor gekostumeerde bals, maar kostumering was niet verplicht. In 1966 begon een Raad van Elf met de organisatie van carnaval in Spoordonk onder de naam 'De Olliedonkers' en in 1968 kregen zij hun eerste Prins.

Eerder in januari was in Oirschot weliswaar een groep mensen door de voorzitter van de VVV geïnstalleerd onder de naam 'De Houtwurmen' om Oirschot te vertegenwoordigen op het carnavalsbal van de agglomeratie Eindhoven, maar pas in december werd deze carnavalsclub officieel opgericht (45 leden, voornamelijk uit de RKJM) en op 12 januari 1966 werd hun eerste Prins Meutel I en zijn Raad van Elf geïnstalleerd. Deze prins uit Den Haag afkomstig, was speciaal aangezocht om het carnaval een nieuwe impuls te geven en beloofde "de Oirschotse carnaval naar beste kunnen te zullen leiden met de verzekering dat het een fijn feest moet worden dat Oeteldonk en Limburg in de schaduw stelt." Toen het carnaval in 1966 begon, waren deze twee carnavalsverenigingen officieel een feit, de Houtwurmen in Oirschot en de Olliedonkers in Spoordonk. Zij stelden zich als doel een nieuwe,

georganiseerde impuls te geven aan de uitbreiding van de activiteiten. Er kwam een officiële ontvangst in de raadselder, waar de burgemeester de sleutel van het dorp overhandigde aan Prins Meutel I.

De prins ging bezoeken brengen aan de feesten van de KJM, de jeugd en aan het bejaardentehuis. Er kwam een officiële afsluiting van carnaval met verbranding van een stoel of pop. In Spoorndonk werd op maandag voor het eerst een kinderoptocht georganiseerd, die een groot succes was.

"Omdat de meningen over het achter ons liggende carnaval nogal verdeeld zijn" gaf Kijker zijn visie hierover: in het begin sceptisch, maar gezien de nieuwe aanpak had hij toch twee snipperdagen eraan gespendeerd, had veel bewondering voor de inzet en snelle aanpassing van de nieuwe Prins, de kinderoptocht in Spoorndonk was een openbaring. "Samenvattend mag gezegd worden dat Oirschot een goede beurt heeft gemaakt met de hernieuwde poging iets van carnaval te maken. Beide kerkdorpen op de weegschaal leggend meen ik, dat de schaal iets naar Spoorndonk overslaat. Want in die eensgezinde gemeenschap is letterlijk alles op de been. In Oirschot zelf was het beter dan andere jaren, wat wil zeggen dat we op de goede weg zijn. Heel graag zou ik zien dat onze agrariërs en werknemers er nog meer in worden betrokken(..)"

In verschillende zalen en cafés werden door beide verenigingen ook Halfvastebals, 11-11-bals en Prinsbals georganiseerd.

De jaren hierna werd een overzicht gegeven van de activiteiten van de Houtwurmen, de Olliedonkers, de KJM, de 'Tieners en de Jeugd', en de gehuwden (De Vergeten Groep) waarin maar enkele uitbreidingen waren, waaronder vanaf 1967 de kinderoptocht in Oirschot en de uitgave van een carnavalskrantje in Spoorndonk.

Tot en met 1968 stonden voor slechts drie dagen activiteiten gepland. In 1969 werd een aarzelend begin gemaakt met uitbreiding tot de zaterdag door het opnemen van het MAS-bal in het programma van de Houtwurmen en een kindermiddag, georganiseerd door de Olliedonkers. In 1969 gaf Kijker weer zijn mening: "De meeste mensen menen dat er dit keer een flinke sprong is gemaakt naar het echte open carnaval en daarvoor zijn wel enkele oorzaken aan te wijzen. Allereerst het feit dat de Prins dit jaar iemand was uit de eigen plaats (..). Op de tweede plaats stond achter de Prins een vaardig bestuur en Raad. (..) En dat alles ondanks de tegenvaller van het slechte weer.(..) Het bejaardenfeest vormde weer een hoogtepunt.(..) Ook het "dweilen" was dit jaar veel beter en veelvuldiger (..) Vanwege het slechte weer werd de kinderoptocht uitgesteld tot Halfvasten.

Vóór carnaval 1970 werden verschillende nieuwe CV's opgericht: 'De Zandkneuters', 'De Draken', 'De Dweilers' en de '65+-ers' (prins van 80 jaar en 200 leden). De initiatiefnemer van het carnaval in Oirschot, de KJM, verdween als aparte organiserende vereniging uit de programmering, omdat de leden, die actief waren met betrekking tot carnaval, 'overgingen' naar carnavalsvereniging De Houtwurmen. De Houtwurmen en Olliedonkers organiseerden als grootste CV's voor het eerst een grote optocht resp. in Oirschot op zondag en Spoorndonk op maandagmiddag.

De versnippering, die dreigde door het toegenomen aantal CV's, werd in 1974 ondervangen door het oprichten van de Stichting Carnavalsfederatie 'Skon Orre Gat' (SOG) met als doel: het organiseren van de optocht, carnavalsfeesten voor kinderen, bejaarden, zieken en instellingen, de uitgave van een carnavalskrant en het verschaffen van ruime voorlichting over al dit soort activiteiten. De federatie had vooral voor de Oirschotse inwoners (en m.n. industrie en middenstand) het voordeel dat ze maar één keer werden benaderd voor een bijdrage. Het stichtingsbestuur hoopte dat deze stroomlijning ertoe zou bijdragen, dat er méér geld dan in de vorige jaren ter beschikking zou komen, zodat de carnavalsviering wat groter opgezet kon worden. Ook werd voorgesteld om voortaan gezamenlijk prinsreceptie te houden, omdat de afzonderlijke prinsbals voor enkele verenigingen nogal zware verplichtingen met zich meebrachten. Dit werd vooralsnog geen succes want al in 1976 stonden weer afzonderlijke Prinsbals aangekondigd. Pas in 1979 werd het eerste Federatiebal gehouden, waarbij de Oirschotse Prinsen zich gezamenlijk aan het publiek voorstelden. Ondanks diverse pogingen ook de Olliedonkers te laten toetreden tot de Federatie, gaven deze er de voorkeur aan zelfstandig te blijven. De kosten van de Stichting SOG werden gedekt door de oprichting van de 'Club van Honderd', een geselecteerd aantal mensen dat werd verzocht per jaar f 100.-- t.b.v. het carnaval te storten. Daarboven werd op de gemeentebegroting voor 1976 een bedrag van f 500.-- opgenomen voor SOG en f 250.-- voor de Olliedonkers (ter vergelijking: Harmonie Oirschot f 3325.-- en Fanfare Spoorndonk f 2000.--).

SOG zette de carnavalsviering 1975 in met een Eucharistieviering om 18 uur in de St.Pieter, waarbij Prinsen en Raden van Elf van de Oirschotse carnavalsverenigingen in vol ornaat zouden verschijnen en waarbij iedere carnavalsvierder van harte welkom was.

Pastoor Jilesen, die dit gebruik instelde, gaf te kennen hiervan een jaarlijkse traditie te willen maken. Tot op heden zijn deze missen (met een jaar onderbreking vanwege de Golfoorlog) nog een onderdeel van de carnavalsviering in Oirschot.

Inmiddels waren in 1970 de Houtwurmen gestart met zeer succesvolle zittingsavonden, waarop tonpraoters optraden en het Oirschotse carnavalslied gepresenteerd werd. Deze activiteit werd in 1982 overgenomen door de over een grotere accommodatie beschikkende Zandkneuters, toen door interne moeilijkheden de Houtwurmen ophielden te bestaan.

In 1977 werd de route van de optocht ingekort waardoor de kinderen samen met de grote optocht kunnen meelopen. Er werd een oproep gedaan aan alle tieners om ook mee te doen. In Spoorndonk ging de kinderoptocht vooraf aan de grote optocht, waaraan voor de eerste keer ook 'buitendorp-se' wagens deelnemen, evenals reclamewagens. Hoewel de verslagen over de optocht in Spoorndonk steeds vol lof over kwaliteit en belangstelling spraken, werden de financiële kosten voor de optocht dermate groot, dat in 1981 een kleine vergoeding aan de deelnemers moest worden gevraagd. In datzelfde jaar werd in Oirschot besloten dat elke carnavalswagen (m.u.v. prinsen- en reclamewagens) een vergoeding zou ontvangen.

Dat men zich in 1978 nog bewust was van het feit dat carnaval stoelde op een katholieke traditie met daaraan verbonden gebruiken (o.a. geven voor de armen) bleek uit de actie die SOG voerde voor de Oirschotse missionarissen. Bij de tap of bij de bonnenverkoop in de cafés kwamen bussen te staan, waarin iedereen zijn giften kon deponeren. "In vroeger tijd ging carnaval altijd gepaard met het stellen van goede daden; het stichtingsbestuur van SOG dacht er goed aan te doen dit oude gebruik in ere te herstellen. In 1979 verscheen bij de Olliedonkers een discomiddag op het programma. Tijdens het Jubeljaar 1980 vierden de Houtwurmen hun vijftienjarig bestaan op grootse wijze in aanwezigheid van vele Hoogheden met hun gevolg uit de omgeving. Toch waren er dat jaar moeilijkheden in de stichting. Er was een acute bestuurswisseling en SOG ging verder met drie CV's (Houtwurmen, Zandkneuters en 65+). Er verschenen over de moeilijkheden artikelen in Het Eindhovens Dagblad en SOG koos in 1981 dan ook als carnavalsmotto: 'Geen geroddel, pak maar een borrel'.

Dat de problemen mogelijk gezien moeten worden in het licht van algemeen tanende belangstelling voor carnaval bleek uit het feit dat in juli van dat jaar werd gemeld dat een commissie zich al enige tijd bezighield met het bevorderen van carnaval, met name het straatcarnaval in het centrum. Hieruit ontstond de nieuwe CV 'Rond de Mèrt'. Ook de Houtwurmen meldden dat de roep om 'Carnaval terug op de Markt' niet onopgemerkt voorbij was gegaan. Hun nieuwe bestuur had daarom plannen om weer een 'Houtwurmenhor op de Markt te vestigen, maar wegens de hoge kosten van o.a. levende muziek ontbrak een gezonde financiële basis hiervoor. Bovendien ontstonden er intern dermate grote problemen, dat deze club van het eerste uur, ontstaan uit de RUM en initiator van vele carnavalsactiviteiten, ophield te bestaan. Haar 'schaduwvereniging' vanaf het eerste uur de Olliedonkers gingen echter voortvarend door met in het kader van 'Het Jaar van de Gehandicapten 1981' een 11-11-bal te organiseren voor deze groep uit de regio, aan welke middag met veel enthousiasme door plm. 54 kinderen met hun gezinsleden werd deelgenomen. Deze traditie zouden zij ook in de daarop volgende jaren voortzetten.

Ook de SOG werd in 1981 weer "uit het slapende bed gehaald" en "Een oude traditie keert terug met carnaval in Oirschot. Oliebollen!" Er verschenen uitgebreide artikelen over de geschiedenis van SOG, het doel en de activiteiten. Carnaval werd weer nieuw leven ingeblazen. Op 17 november legde SOG haar plannen voor het komende seizoen ter inzage aan alle belangstellenden tijdens een openbare vergadering. Twee jaar later kondigden de Olliedonkers voor het eerst hun jaarvergadering en hun agenda aan.

Nadat al jaren de muziekgezelschappen 'De Stoelenmatters', 'De Dweilers' en 'De Vrije Vogels' tijdens het dweilen hun muziek afzonderlijk ten gehore brachten, werd een 'Zotte Hermeniekes Festival' georganiseerd en in 1984 kwam daar ook een officiële 'Inblaosavond' op vrijdag bij. Het aantal deelnemende muziekgezelschappen was inmiddels uitgebreid met 'De St.Oijassen', 'De Mèrtblazers' en 'Deez'ist' (de Dweilers werden niet meer vermeld).

Het carnavalsgebeuren leek verschoven te zijn naar groepering rond deze muziekgezelschappen i.p.v. rond de CV's (m.u.v. de Olliedonkers en Rond de Mèrt). In 1986 had ook het motto van SOG 'Dè zel wè worre mè die Skon Orre' betrekking op het nog steeds groeiende aantal muziekgroepen. Verschillende muziekgezelschappen gingen een eigen programma publiceren. En in 1991 werd in samenwerking met SOG door harmonie Ani et Amicitiae een Concert Carnavalesk georganiseerd.

De CV Rond de Mèrt ging rond 11 november 1984 'Kleintje Karnaval' organiseren met een 'Oirschotse Avond' (centraal punt was de keuze van een eigen carnavalslied voor Oirschot), een Prinsenbal en een Tilaosfestivar.

Hoewel na afloop werd gemeld "Carnaval 1985 was weer geweldig" verscheen er in hetzelfde nummer ook een artikel over dusdanige vernielingen tijdens het Tiencarnaval in het gemeenschapshuis de Enck, dat het feest op dinsdag vroegtijdig moest worden afgebroken. Niettegenstaande dit ook positieve geluiden: "De laatste jaren is het carnaval voor Oirschot aan het opleven" en was er een nieuwe groep die zich wilde inzetten en "hun creativiteit willen uitdragen voor het dorpsplezier in Oirschot." Deze nieuwe groep sloot zich in 1986 aan bij de SOG onder de naam CV De Hofklinkers' en presenteerden hun programma, waarin zij als nieuw element de opvoering van enkele toneelacts door de leden van de Raad van Elf opnamen.

Gezien het feit dat Omroep Brabant een uitzending wijdde aan het teruglopen van de belangstelling voor carnaval ten gunste van wintersportvakanties tijdens de crocusvakantie is het opvallend dat in Oirschot geconstateerd werd: "Met halfvasten terugkijkend is er maar een conclusie te trekken: ondanks de bittere koude behoort carnaval 1986 in Oirschot tot de topjaren."

Onder auspiciën van de SOG werd op 29.1.1989 de eerste Pronkzitting voor de jeugd tot 12 jaar gehouden in gemeenschapshuis de Enck, waarop verschillende Oirschottenaren optraden. In latere jaren werden de kinderen verzocht zelf op deze middag iets te doen. De kinderoptocht verhuisde weer, nu naar de zaterdag vóór carnaval met na afloop een speciaal jeugd-carnavalsfeest. In deze georganiseerde kinderoptocht liepen 'maar liefst' 99 individuele kinderen in 40 groepjes mee. De optocht in Spoorдонк werd met een geschat aantal toeschouwers van meer dan 10.000 met 67 wagens mooier en grootser dan ooit tevoren genoemd. De enthousiaste berichtgeving over de kinderoptocht ten spijt kwam het jaar daarop alweer verandering in de organisatie: ondanks dat "een harmonie of ander orkest jammer genoeg niet [zal] meelopen" organiseerden de Maria- en de Paulusschool ieder afzonderlijk een kinderoptocht.

De Golfoorlog in 1991 was voor de optochtcommissie aanleiding om met dik gedrukte letters te verzoeken geen onderwerpen uit te beelden, die betrekking hebben op deze oorlog.

De kinderoptocht van de Paulusschool werd vanwege de Golfoorlog afgelast. Het afnemend enthousiasme voor carnaval werd door deze gebeurtenis nog verder op de proef gesteld. De berichtgeving met betrekking tot carnaval was ook het volgende jaar weer minder. Toch werd in 1992 weer een nieuwe activiteit ingevoerd: een Karnavaleske Boerenbruiloft.

In 1994 besloot Horeca Oirschot een extra donatie te doen aan de Stichting SOG, met het doel het prijzengeld flink te verhogen. Dit om het bouwen van grote wagens te bevorderen, omdat deze het meeste publiek trokken. In dat jaar kondigde het Jongeren centrum Via Via voor carnaval een themafeest aan rond de familie Flodder. Café St.Marten had op haar carnavalsprogramma op 11 februari Halloween gepland. Over het carnaval in café De Beurs werd gemeld: "Het was er dit jaar gezelliger en drukker dan voorgaande jaren, het was echt een happening zonder wanklanken."

Carnaval in Oirschot is een tamelijk recent verschijnsel. De georganiseerde, openbare viering kwam pas eind jaren vijftig van de grond, in Spoorдонк pas na 1966. Het initiatief tot het invoeren van openbaar carnaval werd genomen door de RIUM, waarvoor eerst overleg gepleegd werd met de burgemeester en de pastoor. De laatste stelde zich aanvankelijk gereserveerd op, maar al enkele jaren later nam de kapelaan het initiatief om voor de jeugd carnavalsmiddagen te organiseren. Bij de presentatie van de plannen werd grote nadruk gelegd op de katholieke achtergronden van het feest. Noodzaak tot ontspanning als tegenpool voor krampachtige leven in de moderne maatschappij en mensen in eigen dorp carnaval laten vieren werden als motieven opgegeven. In Spoorдонк werd de invoering gemotiveerd met de opmerking dat carnaval een goede gelegenheid bood om de saamhorigheid van de gemeenschap te bevorderen. De bevolking liet zich maar moeizaam mobiliseren om de viering van carnaval gestalte te geven op de manier, zoals de organisatie die voor ogen stond. Verschillende nieuwe impulsen waren nodig, gepaard gaand met invoering van nieuwe elementen, die al dan niet iets met carnaval te maken hebben. Vaak werden deze overgenomen naar voorbeeld van grote steden.

Vanaf 1970 werd het officiële programma uitgebreid van drie naar vier dagen. In dat jaar werden ook de eerste grote optochten georganiseerd.

Daarvóór waren er alleen kinderoptochten, waarin vanaf 1969 reclamewagens meereden om de kosten te financieren.

In 1974 was een nieuwe poging nodig om te komen tot een integrale viering van carnaval. Daartoe werd Carnavalsfederatie Stichting Skon Orre Gat in het leven geroepen én om het hoofd te bieden aan de dreigende versnippering, die was ontstaan door de oprichting van verschillende CV's. Eind jaren '70 was algemeen een afnemende belangstelling voor carnaval te constateren ten gunste (?) van crocusvacantie en wintersport.

In 1977 werd op vragenlijst nr.46a van het P.J.Meertens-instituut door de Zandkneuters uit Oirschot en de Olliedonkers uit Spoordonk gereageerd. Beiden waren van mening dat, naast de optocht, het jeugdcarnaval het belangrijkste voor het eigen karakter van het feest was en dat het jeugdcarnaval het meeste publiek trok. In Spoordonk trok ook het Prinsenbal veel publiek en hechtte men grote waarde aan de gehandicaptenmiddag. Ontspanning vonden beiden het belangrijkste doel van het feest. Bij de buiten de in het buitengebied 'gehuisveste' CV de Zandkneuters kwam daar ook het versterken van het saamhorigheidsgevoel binnen de plaats bij.

Midden jaren '80 leek het carnaval zich niet meer te concentreren rond de veelal buurtgebonden, meer statisch aan een eigen café gelieerde CV's, maar hadden de verschillende rondtrekkende muziekgezelschappen, waarvan de leden tevens een meer diverse afspiegeling van de bevolking vormen, deze functie overgenomen. Daarmee verloor de viering aan officieel karakter en bereikte zo per toeval meer de openheid, ongedwongenheid en mobiliteit, die de initiatiefnemers voor ogen stond. Echter één groot spontaan volksfeest is carnaval in Oirschot niet geworden. In Spoordonk zijn hiervoor meer aanwijzingen.

Hanneke van den Bogaart-Vugts.

Uit: "Hoogtijdagen met en zonder lof Een onderzoek naar de openbare feestcultuur in Oirschot 1946-1994". Bronnen bij de auteur bekend.